

HENNY THIJSSING-BOER

Zoeken naar
de horizon
TRILOGIE #2

*Leven zonder
liefde*

Henny Thijssing-Boer

LEVEN ZONDER
LIEFDE

Zoeken naar de horizon-trilogie 2

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

1

„Het zijn verdikkeme net beeldjes, die dochters van Barreld Koster, je zou ze op de schoorsteenmantel te pronk willen zetten!”

Zo sprak men vroeger in dit kleine Groninger dorp al over Ditty en Mattie Koster. De tijd, toen ze als kleutertjes door het dorp huppelden, lag allang achter hen. Ze waren nu volwassen, jonge vrouwen, maar nog altijd werd er in bewondering naar hen omgekeken. Mooie beelden trekken nu eenmaal de aandacht, nietwaar?

Ditty en Mattie Koster, in wiers leeftijd precies elf maanden verschil lag, waren elkaars evenbeeld. Hun schoonheid hadden ze geërfd van hun vroeg gestorven moeder, Wieneke Diekman. Van haar hadden de wichtertjes Koster die heel licht grijze ogen, donker omrand door haast zwarte oogharen, het donkere krulhaar dat hun matbleke gezichten zo fraai omkranste. Net als bij Wieneke het geval was geweest, was de lichaamsbouw bij Ditty en Mattie bijna volmaakt te noemen. Klein en tenger waren ze, maar desondanks misten ze geen enkele vorm of ronding die hun vrouwelijkheid zou kunnen schaden. Net als alles aan hen, waren hun monden klein, maar vol en graag bereid tot een lieve lach waarin de spontaniteit van hun hart lag weerspiegeld.

Beeldjes dus volgens velen, maar diezelfde dorpelingen vergaten in hun bewondering dat er ook in het fijnste porselein barstjes kunnen ontstaan. Kleine beschadigingen, onzichtbaar nu het om een levend beeldje ging en slechts voelbaar voor haar die het trof.

Ditty, de oudste van het tweetal, voelde het kleine barstje in haar als een schrijnend wondje. Een leeg plekje waarmee zij zich nog niet goed raad wist. Dat Mattie op een goede dag zou gaan trouwen, daar was zij aan gewend geraakt. Ze liep immers al een paar jaar met Wiebe Wierenga. En dat dit huwelijk opeens zo hard van stapel liep, omdat het een moetje was, ach, daar tilde Ditty niet zo zwaar aan. Ze hadden van verboden vruchten gesnoept en de natuur zelf had hen daarvoor op het matje geroepen. De straf hadden ze dapper aanvaard, omdat alles voortkwam uit een overheersende liefde. Er was schuld- en schaamtegevoel, jawel, maar die ontstond voornamelijk door omstanders die er in feite niets mee te maken hadden.

Dorpelingen hun eigen jeugd en de overmoed daarvan blijkbaar vergetend, die fluisterend over schande spraken. Die met een vinger wezen en het minachtend hadden over: zo eentje uit de Lange Lijs!

Net als pa en moeke veroordeelde Ditty haar zusje niet. Het speet hen een beetje voor Mattie, dat wel. Er was opeens zoveel dat moest en evenveel dat onmogelijk kon. Zonder geld of middelen is het nu eenmaal moeilijk een huis in te richten en als daarbij ook nog dadelijk de luiermant in orde moet komen, gaat dat niet zonder kopzorg voorbij. Maar met liefde is er veel te regelen en van armoede is opeens een boel te delen. Zo dachten, spraken en handelden Matties naasten, zo werd ze van alle kanten geholpen en werd het barstje in haar met liefde gelijmd.

Mattie was gelukkig, maar het barstje in Ditty bleef vooralsnog schrijnen. Vanmorgen waren Mattie en Wiebe getrouwd en nu, in de namiddag, was het kleine huisje dat in de Lange Lijs stond en waar zij beiden waren opgegroeid, barstens vol met mensen die kwamen feliciteren. Die kleine of grote geschenken kwamen aanbieden. In een kakofonie van stemmen die lachten, zongen en praatten, ging Ditty stilletjes haar gang. Met een ernstig gezicht bedacht ze hoe goed zij eraan had gedaan, toen ze vanmorgen tegen haar stiefmoeder Lotske zei: „En hoe druk het ook zal worden vandaag, wie er ook mogen komen: u blijft zitten, hoor! Ik verzorg de boel wel!”

Gelukkig voor Mattie en Wiebe waren er velen gekomen. Maar nog gelukkiger was dit feit voor haar zelf, vond ze. Ze had het nu zo druk om iedereen te voorzien van koffie en wat lekkers, dat er bijna geen tijd overbleef voor de vraag die haar kwelde: wat moet ik nu zonder Mattie?

Ze holde en draafde, maakte hier en daar een even vluchtig als plichtmatig praatje, maar het barstje bleef voelbaar. Toen ze zich op een gegeven moment in de keuken terugtrok om daar andermaal voor verse koffie te gaan zorgen, vroeg ze zich stil af: hoe zal het er hier in huis uit gaan zien, als Mattie ontbreekt? Zonder Mattie zou alles zo heel anders worden. Ditty kon zich niet herinneren ooit iets zonder Mattie te hebben ondernomen. Ze waren als een tweeling geweest, die alles samen deden en deelden. Toen Mattie een paar jaar terug verkering kreeg met Wiebe, was er een klein beetje veranderd. Niet veel, want ook zijzelf had af en toe met deze of gene gescharreld. Nooit lang, zij was de ware nog niet tegengekomen. Mattie wel, maar dat was niet erg storend geweest, want Wiebe kwam wel regelmatig, maar hij ging ook altijd weer! Dan waren zij en Mattie weer

samen en kon zij Wiebe – die ze graag mocht – heel gemakkelijk weer vergeten. Daarin was nu een volledige ommekeer gekomen. Wiebe zou ook vanavond weer gaan, maar... hij zou Mattie meenemen! Wiebe had zich bij boer Bartelds verhuurd. Als vastarbeider, waardoor hij recht had om het arbeidershuisje dat op een steenworp afstand van de hoeve stond, te betrekken. Een klein huisje dat gevuld zou worden met voor het grootste deel gekregen spulletjes. Gebruiksvoorwerpen waar de tijd al een stempel op had gedrukt, maar die door hun liefde voor elkaar zouden gaan glanzen als nieuw. Daar, in dat kleine huisje, zou Mattie een nieuw leven aanvangen. Zij, Ditty, kon daaraan niet deelnemen. Dat was nog zo moeilijk te begrijpen en nog moeilijker te verwerken.

Alles zou heel anders worden en dat zou Matties boerin, Hanske Hamming, zeker kunnen beamen, bedacht Ditty, terwijl ze het kokende water uit de ketel in de koffiepot goot. Mattie was als twaalfjarig meidje, net van school, bij boer Hamming gekomen. Eerdaags werd Mattie tweeëntwintig, en was dus al haast tien jaar meid bij Hanske Hamming en dat kweekte wel een band! De boerin zag Mattie met grote tegenzin gaan. Een dienst als bij boer Hamming moest je, afgaande op de verhalen van Mattie, met een lampje zoeken. Als Ditty dan aan haar diensten dacht... Zij had in diezelfde tien jaar zes diensten versleten! Ze kon het nergens lang harden, vond altijd wel weer een reden waardoor ze wilde veranderen. Dat zou waarschijnlijk ook wel een beetje aan haar zelf hebben gelegen, bedacht ze. Ze was veel wispelturiger dan Mattie. Dat het niet goed was voor je naam om haast elk jaar per 1 mei van stee te verwisselen, had zij tot haar schande moeten ondervinden! Haar laatste dienst bij de notaris had ze opgezegd, omdat ze met mevrouw totaal niet overweg kon. Elk jaar was het haar gelukt om ergens anders weer aan de slag te komen, dit jaar echter niet! Op verschillende vrije posten had ze zich gemeld, overal werd haar gevraagd waar ze eerder had gediend en hoe lang? Toen ze nergens werd aangenomen, begreep ze dat dit kwam omdat men het met haar niet aandurfde! Een meid die elk jaar veranderde, nietwaar?

Mattie had haar aangeraden om het bij haar boerin, Hanske Hamming, te proberen. Dat wilde ze dolgraag, maar ze durfde niet meer. De boerin was zo gewend aan Mattie, die jaar na jaar gewoon bleef. Ook zij zou het met haar niet aandurven. Zo had ze haar eigen ruiten een beetje in staan gooien. Dat was achteraf bezien jammer, want wat moest ze nu? Ze kon toch niet

thuisblijven? Moeke was dan de sterkste niet, omdat ze erg mank liep, maar ze kon dit kleine huisje nog best aan kant houden. Moeke was een flinke vrouw, een doorzetster. Haar hele leven had ze al genaaid voor de elite van het dorp en dat deed ze nog, zij het in mindere mate. Het geld was zo welkom! Haar geld was ook welkom, ze kon het niet verkopen dat ze als gezond, drieëntwintigjarig meidje op haar lauweren rustte. Als dat te lang duurde, kreeg ze nooit meer ergens een dienst.

Op dat moment werd Ditty in haar gedachtegang gestoord doordat Lotske de keuken binnenkwam en vroeg: „Waar blijf je nu toch zo lang, deerntje? Er zijn mensen die met een leeg kopje voor zich zitten, dat hoort toch niet! Bovendien loopt het nog steeds aan, de hele bevolking van de Lange Lijs is onderhand aanwezig!” zei ze vergenoegd. „Ik moest koffie zetten, zo’n pot is zo weer leeg met zoveel mensen,” verontschuldigde Ditty zich, waarna ze fluisterde: „En oma schittert nog steeds door haar afwezigheid?”

Lotskes gezicht verdonkerde, toen ze schouderophalend zei: „Mattje Diekman laat zich hier niet zien, daar kun jij wel gerust op wezen, hoor! De Lange Lijs is haar nog altijd te min, is voor haar besmet gebied. Later misschien, als jij gaat trouwen, zal ze haar weerzin kunnen overmeesteren. Jij bent haar oogappeltje, nietwaar?”

„Ik vind het zo naar voor Mattie,” zei Ditty met een flinke dosis spijt in haar stem. „Zo vaak er mensen binnenkomen, kijkt zij hoopvol naar de deur. Ze verwacht oma nog aldoor. Ik begrijp oma ook niet, hoor! Dit gaat toch zeker te ver? Een dag als vandaag, voor Mattie en ons allemaal, een mijlpaal in het leven en die kijkt oma domweg over het hoofd?”

„Een vrouw als jullie oma bijt zich vast in het verleden, meidje. Ze kan niet vergeten en ze wil dat bovendien ook niet. Je moet haar maar vergeven en vooral geen ruziemaken. Dat is er in het verleden al te veel geweest!”

„U praat graag recht wat krom is om de lieve vtede te bewaren, maar ik neem het oma wel kwalijk! Ze had Mattie en Wiebe op zijn minst een mooi cadeau kunnen geven. Ik denk aan een geldsom die Mattie goed zou kunnen gebruiken en die oma niet eens mist!”

Lotske glimlachte vergevensgezind toen ze zei: „Zorg jij nu maar dat er koffie in de kamer komt en vergeet voor vandaag je oma! Alleen al omwille van je pa. Hij heeft in het verleden al genoeg verdriet en kopzorg gehad om de naam Mattje Diekman.”

Toen Lotske voor Ditty uit het gangetje doorliep dat naar de kamer leidde, zag Ditty opeens weer heel scherp de mankheid van haar moeke, waar ze door de loop der jaren heen toch zo vertrouwd mee waren geraakt, dat het niet meer opviel. Nu zag ze opeens weer hoe moeilijk moeke liep, hoe diep ze telkens door één heup zwikte. Nu dacht ze stil: jij, Lotske Kuipers, jij werd onze moeke niet enkel, je was het! En enkel daardoor, door jouw moederliefde voor ons, hoefden Mattie en ik nooit stil te staan bij het verleden waarin jullie zoveel meemaakten.

Terug in de kamer werd Ditty in beslag genomen door gasten die verzorgd moesten worden. Ze vergat hierdoor het verleden, maar het kleine barstje diep in haar bleef schrijnen: Mattie was ook zo gelukkig, ze straalde het geluk letterlijk zelf uit. Mattie ging een nieuw leven tegemoet, samen met Wiebe en ze vergat hierbij haar zusje. Haar andere helft, die zich nog niet goed raad wist met dat lege plekje in haar, dat almaar zeer bleef doen.

Toen Ditty langs het tafeltje kwam waaraan het bruidspaar zat, hief ze de koffiekannetje hoog en vroeg ze: „Willen jullie ook nog of kunnen jullie van de liefde wel leven?”

Wiebe hield hun kopjes bij en Mattie fluisterde: „Wat denk jij, zou oma nog komen?”

Ditty schudde het hoofd, prees zich gelukkig dat ze juist op dat moment naar de deur blikte, waardoor nieuwe gasten binnenkwamen, die maakten dat ze Matties gedachten kon verzetten door lachend te zeggen: „Kijk eens wie daar binnenkomen, Mattie!”

Mattie straalde alweer toen ze verrukt fluisterde: „De boerin had ik wel verwacht, maar dat boer zelf ook mee zou komen...”

Dadelijk daarop werd Mattie in beslag genomen door de nieuwkomers. Door Hanske Hamming, die Mattie gelukwensde en dit vergezeld liet gaan door een hartelijke kus op beide wangen. Boer Piet Hamming deed het was kalmer aan, maar ook zijn gelukwensen kwamen uit zijn hart. Hij was het die Mattie een enveloppe overhandigde met de woorden: „Wij dachten dat er in jullie nieuwbakken huishouden nog wel een gaatje was dat opgevuld moest worden. Dat kun je hier dan mooi mee doen!”

Mattie bedankte en toen boer en vrouw een plaatsje hadden gevonden, stootte Mattie Wiebe aan: „Maak hem eens open, ik stik van nieuwsgierigheid.”

„Dat kun je niet doen, dat hoort niet!” fluisterde Wiebe, maar Matties nieuwsgierigheid wilde zich niet aan banden laten leggen.

„Als je het onopgemerkt onder de tafel doet, ziet niemand het! Toe nou!”

Omdat hij haar niets kon weigeren én omdat zijn eigen nieuwsgierigheid minstens zo groot was, voldeed Wiebe aan haar verzoek. Onder de franje van het tafelkleedje scheurde hij de enveloppe open. Vervolgens, als was er iets met zijn schoenen aan de hand, boog hij zich onder de tafel. Toen Wiebe zich kort daarop naar Mattie overboog, had hij een kleur van opwinding. Toen fluisterde hij: „Vijftig gulden, Mattie... er zat vijftig gulden in!”

Mattie bloosde nog dieper, toen ze fluisterde: „Daar kunnen we een boel mee doen, jongen! Het geluk is toch wel met ons, nietwaar?” Vijftig gulden, jawel, het was een heel bedrag, als je bedenkt dat de kinderen uit de Lange Lijs niet veel gewend zijn en in dit opzicht nooit verwend.

Ze bleven niet lang, Hanske en Piet Hamming. Toen ze een klein half-uurtje later opstapten, liet Ditty hen uit. En toen scheen het geluk ook met Ditty te zijn, want bij de deur roerde Hanske Hamming het punt aan waar Ditty niet naartoe durfde. Hanske zei: „We zullen Mattie missen bij ons op de hoeve! Na al die jaren komt het me voor, als hoorde zij er helemaal bij. Heb jij eigenlijk al een nieuwe dienst?”

Ditty schudde het hoofd, een beetje schuldvol, toen ze zei: „Nee, nog niet... ik heb me, denk ik, te veel en te vaak veranderd, men durft het met mij blijkbaar niet meer aan.”

Dat Hanske Hamming verder keek dan haar neus lang was, bleek toen ze zei: „Dat hoeft niet altijd aan een meid te liggen. Als jij je best doet, durf ik het heus wel met je aan! Als je tenminste belooft dat je volgend jaar niet dadelijk weer opzegt!”

„Bedoelt u...” haspelde Ditty.

„Ik zie er verschrikkelijk tegenop om een nieuwe meid aan te nemen. Ik heb nu eenmaal moeite om aan een vreemd gezicht om me heen te wennen. Jij hebt hetzelfde gezicht als Mattie, ik zal me hooguit in de naam kunnen vergissen! Als je wilt, kun je bij me komen onder dezelfde voorwaarden en regels die voor Mattie golden.” Ten overvloede vermeldde ze het loon nog eens, zei ze dat Ditty na het avondeten en de afwas naar huis kon gaan. Om de andere zondag vrijaf en eenmaal per jaar, in haar vrije week, zou het

loon worden uitbetaald. Kost had ze toe, evenals bewassing. Of ze hiermee akkoord kon gaan?

Ditty bloosde van geluk, wist niet hoe rap ze moest zeggen: „Ik zal mijn best voor u doen, dat beloof ik!”

„Wanneer kun je komen?”

Ook nu hoefde Ditty niet na te denken. „Morgen zou ik nog graag thuis willen blijven, als u dat goedvindt vanzelf. Met al die aanloop van vandaag ziet het huis er verschrikkelijk uit. Moeke is de sterkste niet, ik wil haar graag eerst even door het dikste heen helpen.”

Hanske toonde hiervoor begrip en zei goedig: „Kom dan maar als het je schikt. Een dag eerder of later, daar zal de hoeve wel om overeind blijven, dunkt mij!”

En ietwat bedeesd voor haar doen, zei Ditty: „Dank u wel, vrouw Hamming!”

Toen Ditty kort daarop de kamer weer binnenkwam, was er van die be-deesdheid niets over. Toen zei ze stralend tegen Mattie: „Ik heb jouw dienst! De boerin vroeg me of ik bij haar wilde komen, hoe vind je dat!”

„Fijn voor je!” zei Mattie lachend en vervolgde veel ernstiger: „Dit ligt weer helemaal op onze lijn van leven, vind je niet? We deelden altijd alles samen en dat doen we hierbij dus nog: ik krijg Wiebe, jij mag mijn dienst!”

De lach die Matties woorden op het gezicht van Ditty toverde, leek opeens gevat te zijn in warm geluk.

Maar dat geluk leek toch opeens weer ver, toen Ditty die avond het zolderkamertje opzocht dat ze tot nu toe met Mattie had gedeeld. Al hetgeen in de loop der jaren zo vertrouwd en heel eigen was geworden, kwam nu wat bizar en vreemd over. Het slaapvertrek waarin Ditty nu wat verdaasd rondblikte, was niets meer dan drie schotten, door Barreld Koster eigenhandig in elkaar geslagen en beplakt met vrolijk bloemetjesbehang. Het vierde schot, waar eigenlijk ook een deur in had moeten zitten, ontbrak. Daarvoor in de plaats hing op een roede een oud gordijn dat dienst deed als afscheiding. Dat het gordijn zijn beste jaren had gehad, bewezen de vele gaten en gaatjes die er door ouderdom en motten in waren ontstaan en die door Barreld Koster lachend luchtgaatjes werden genoemd. Die luchtgaatjes stoorden de beide wichtertjes Koster niet. Integendeel, hun kamertje was hun trots. Het was hun domein waarin ze elkaar fluisterend de diepste geheimen uit hun hart ontboezemden. Ditty en Mattie, van klein af waren ze

geen weelde gewend, waren ze gelukkig met kleine dingen. Net als de meeste mensen uit de Lange Lijs waren ze tevreden met hun bestaan waaraan toch een zekere franje ontbrak. Mensen uit de Lange Lijs, uit dat buurtschapje dat even buiten het werkelijke dorp lag, waren niet zo in tel. Ze werden allemaal over één kam geschoren, omdat er tussen hen mensen woonden die het met een zekere levensmoraal niet zo nauw namen. Die werkschuw waren, die niet altijd het rechte pad wisten te bewandelen. Mensen uit het dorp die zich gegoed vonden of alleen maar goed, liepen met een wijde boog om de Lange Lijs heen, als was het daar besmet gebied. Zo was het vroeger – zo’n twintig jaar geleden – zo was het heden ten dage nog. Een ieder die in een kleine leefgemeenschap als een dorp nu eenmaal is, leeft, krijgt een stempel opgedrukt, dat veelal niet meer uit te wissen is. Het doet dan weinig ter zake of het om een mens, een straat of een buurtje gaat. Zo’n stempel lijkt een brandmerk waar zelfs de tijd geen greep op heeft, omdat het domweg te diep is ingebrand.

Ditty en Mattie Koster waren twee van de bewoners uit de Lange Lijs. En toch was er een groot verschil en daarvan getuigde alleen al hun eenvoudig afgetimmerd zolderkamertje. Hierin raakten twee werelden elkaar. Die van armoede en rijkdom. Want niemand uit de Lange Lijs kon immers wijzen op dingen van waarde. De beide zusjes Koster wel. Kleine dingen die door hun echtheid waarde uitstraalden. Kleine schilderstukjes aan de schotten, ze waren oud maar echt en daardoor waardevol. Kleine snuisterijtjes van tin, koper, porselein en zelfs van zilver, die op het kastje stonden uitgestald waarin het lijfgoed van de meidjes was opgeborgen, vormden een schrill contrast met de provisorisch in elkaar geslagen schotten. Met het oude gordijn vol slijt- en motgaten. Het was erfgoed, die kleine schilderstukjes van beroemde meesters. De waardevolle kleinoden hadden in vier vervlogen jaren in een fel omstreden pronkkast gestaan. Die kleine dingen van waarde waren Ditty geschonken door oma Mattje Diekman, die zich te groots voelde om in de Lange Lijs te verschijnen. Die door haar gaven wel zorgde voor het schrille contrast.

Rijkdom en armoede, Ditty en Mattie waren met beide vertrouwd, doordat ze van beide de smaak en de geur kenden. Ze waren dochters van Wieneke Diekman en daar haar moeder, Mattje Diekman, nog leefde, leerden ze van oma de smaak van rijkdom.

Maar het waren ook dochters van Barreld Koster, van die heel eenvoudige werkman, geboren en getogen in de Lange Lijs. Barreld, die zijn afkomst nooit had verloochend, leerde zijn wichtertjes noodgedwongen de smaak van armoede. In zijn eerste huwelijk met Wieneke Diekman moest Barreld onnoemelijk veel leergeld betalen. De wijsheid daaruit opgedaan, bracht hij over op Ditty en Mattie. Toen Wieneke zo jong stierf en Barreld, eerst alleen, later met zijn tweede vrouw Lotske Kuipers, zijn kinderen grootbracht, leerde hij hun dat het ware geluk niet altijd in geld, goed of macht school, maar doorgaans juist vaak in kleine dingen die het hart van een ander positief wisten te raken. In heel eenvoudige bewoordingen leerde Barreld zijn beide meidjes de ware zin van het leven. Hij bracht hun respect bij voor alles wat leefde en groeide, leerde hun dat het eigen ik niet zo belangrijk was en nooit op de eerste plaats diende te staan. Barrelds leerstof, uit pure liefde gegeven, schoot diep wortel, die van oma Diekman moest het onderspit delven. Dure schilderstukjes en waardevolle snuisterijtjes konden daaraan geen afbreuk doen. Met het fraaie uiterlijk van hun moeder Wieneke Diekman groeiden zowel Ditty als Mattie op tot dochters van Barreld Koster. Het werden lieve wichtertjes die zich in de Lange Lijs gemakkelijk wisten te handhaven, doordat ze hun afkomst niet verloochenden. En daardoor leken ze niet enkel uiterlijk op fraaie beeldjes, maar waren ze het vanbinnen uit ook.

Ditty dacht aan al dit soort dingen niet toen ze deze avond ietwat verloren alleen de ladder die naar de zolder leidde, beklom. Een uurtje geleden waren Wiebe en Mattie naar hun eigen huisje vertrokken. Toen het afscheidnemen naderde, was Matties gevoelig hart toch even vol geschoten. Toen klemde ze zich tegen Lotske aan en lachte en snikte ze tegelijk: „Wat raar, niet moeke... dat ik opeens bij jullie wegga.”

„Je blijft gelukkig dicht in de buurt, lief deerntje, we kunnen elkaar regelmatig zien en spreken,” had Lotske, zelf ook met vochtige ogen, getroost.

Toen ze als laatste afscheid van Ditty nam, had Mattie haar tranen de vrije loop gelaten. „Ondanks al het geluk dat Wiebe me geeft... zal ik jou zo verschrikkelijk missen, Ditty. Het zal allemaal zo heel anders worden... Kom je ons vaak opzoeken? Beloof je dat?”

Ditty beloofde het, ze had haar eigen verdriet naar de achtergrond verdrongen, waardoor ze Mattie kon troosten door te zeggen: „Malle meid, moet jij huilen nu je op het punt staat om met Wiebe een nieuw leven aan te

vangen? Natuurlijk kom ik je vaak opzoeken... ik kan toch zeker ook niet... zonder jou."

Mattie was uiteindelijk met rood behuilde ogen vertrokken, maar zij, Ditty, had geweten dat ze niet lang zou huilen. Wiebe zou haar wel troosten in hun eerste huwelijksnacht, hij zou vast niet toestaan dat zijn vrouw tranen vergoot om haar zusje. En dat was goed, zo moest het zijn, maar wie troost mij dan een beetje, dacht Ditty, toen ze ietwat verdaasd het zolderkamertje bezag als was het totaal nieuw voor haar. Het vertrekje leek ook zo akelig groot, nu Matties ledikant ontbrak. „Neem je eigen ledikant maar mee, hoor!” had moeke gul gezegd. „Later, als het kindje de wieg ontgroeid is, heb je dadelijk een groot bed voor hem. Dat scheelt jullie dan weer!”

Alles leek groot en leeg. Het kastje dat ze altijd samen hadden moeten delen, was nu alleen voor haar. Wat moest ze beginnen met die twee lege planken waarop Matties lijfgoed altijd had gelegen? Het behang op de schotten vertoonde twee lichte plekken. Contouren waar eens schilderstukjes hingen. Toen Ditty die lichte plekken bezag, speelde er onwillekeurig een glimlach om haar mond. Wat had zij moeten praten, eer Mattie bereid was die dingen mee te nemen! Zo was het ook gegaan met het porseleinen bruidspaartje. Schitterende miniatuurtjes waarvan zij het mannetje in kranten had gewikkeld, alvorens ze hem Mattie overhandigde. Twee schilderstukjes, een porseleinen bruidegom, een zilveren snuifdoosje en twee tinnen soldaatjes pronkten nu in Matties huisje, maar dat had Ditty heel wat overredingskracht gekost!

„Jij hebt dat allemaal van oma gekregen, ik niet!” had Mattie afwijzend gezegd. „Oma zal het niet goedkeuren, als een deel ervan in mijn bezit komt!”

En dat was maar al te waar, helaas. Ditty was oma's oogappeltje. Als zij oma vroeger op de hoeve bezocht, had oma haar regelmatig iets toegestopt. „Hier hoor, kindje, bewaar het maar goed en denk aan je moeder zo vaak je ernaar kijkt. Jij lijkt in alles zo op haar.”

Al die geschenken die zij als kind beslist niet op hun waarde had weten te schatten, had zij, thuisgekomen, dadelijk met Mattie gedeeld. Alles samen delen, zo was dat hun geleerd, zo was het jaren geweest. Nu hoefde er niet meer gedeeld te worden, omdat ze ieder een apart leven gingen leiden. Dat was nog moeilijk te verwerken, deed een beetje zeer. Toen Ditty na dit

gemijmer in haar ijzeren ledikant stapte, bedacht ze hoe vlug er nu ook een kentering in haar leven zou komen. Morgen bleef ze nog bij moeke thuis, de dag erop ging ze naar haar nieuwe dienst. Naar de hoeve van boer Hamming waar het volgens Mattie goed toeven was!

Ditty glimlachte in zichzelf, toen ze bedacht: hoe merkwaardig is het toch gesteld met Mattie en mij! We waren in alles één, we deelden alles eerlijk samen en daar lijkt geen eind aan te zullen komen, want nu Mattie getrouwd is, mag ik haar dienst hebben!

Vlak voor Ditty in slaap sukkelde, fluisterde ze onhoorbaar in zichzelf: ik hoop dat je gelukkig wordt, Mattie. Dat hoop ik echt en heel eerlijk! Pa leerde ons van klein af aan dat we nooit het eerst aan ons zelf mochten denken, maar na jou mag ik toch voor mezelf ook wel naar een beetje geluk verlangen?

Toen Ditty Koster insliep, glinsterde er in elke ooghoek een traan. Druppelen van verdriet, ze ontstonden door dat kleine barstje heel diep in haar. Het waren stille getuigen van eenzaamheid, van hunkeren naar liefde en geborgenheid.